

Ngaahi me'a Fekau'aki moe Vahevahe Fo'ou: Fakaivia ho tau Ngaahi Komuniti

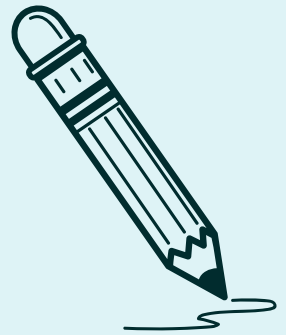
Kohai 'oku totonu ke tokanga ki he VaheVahe fo'ou 'oe Ngaahi Vahenga?

Vahenga! Koe vahevahe fo'ou 'oe Ngaahi Vahenga na'e fakahoko ia 'ihe kuo hili ke ta'ofi ho tau ngaahi komuniti mei he ngaahi ivi moe mafai fakapolitikale. Koe anga koia hono ta 'oe ngaahi vahenga 'oku ne kau ki hono faka'ilonga pe kohai 'oku kau he fili pea kohai 'oku fili. 'Oku kau foki heni moe anga hono tokangaekina ho komuniti 'ehe kakai 'oku nau fakafofonga'i. 'Oku hanga 'ehe kakai 'oku fili 'o fakafofonga kimoutolu 'i hono alea'i mo e fakaloto ki he ngaahi me'a mahu'inga 'i ho komuniti, mei he fakapapau'i 'oku hao mo malu 'ae ngaahi ako ki hono fa'u mo fakahoko 'ae ngaahi lao fekau'aki moe 'imikuleisoni. Koe ngaahi ta laine ko eni 'oku totonu ke ha sino mai ai 'ae loto 'oe kakai 'oku nofo he vahenga fonua koia – kau ai 'ae longa'i fanau, 'ikai ke sitiseni pe nofo fonua, pea mo kinautolu 'oku 'ikai lava ken au kau he fili. 'Oku 'uhinga eni he koe ta laine ko eni ki he fakangatangata 'oe vahenga 'oku fakalao ia mo ngaue'aki 'ihe ta'u 'e 10 ka hoko mai, pea koe fakahoko 'oe ngaahi founga ngaue ko eni 'oku lava pe ke toe faka'aonga'i pe ia 'o loloa atu he ta'u koia 'e 10.

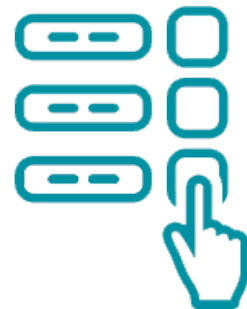
KOEHA 'ae vahevahe fo'ou (redistricting)?

Koe vahevahe fo'ou koe founga ia hono toe ta fo'ou, pe vahevahe 'o fakatatau ki he politiki. Koe vahevahe fo'ou 'e hoko ia 'ihe levolo kotoa pe 'oe pule'anga 'oku fakahoko ai 'ae fili fakavahe, kau ai pea moe U.S. House of Representatives, state legislatures, city councils, school boards, county boards, mo toe lahi ange ai. 'Oku makatu'unga eni 'ihe fakakaukau koe vahenga kotoa pe 'oku totonu ken au meimei toko lahi tatau, he 'e hanga 'ehe founga koia 'o fakapapau'l koe le'o kotoa pe 'oku tatau hono fakafofonga'i. Koe ngaahi me'a koia 'oku ma'u mei he tohi kakai fakata'u 10 pea 'oku faka'aonga ia ke ta 'ae ngaahi mape fo'ou 'o fakatatau kihe anga 'oe feliliuaki moe fehikitaki 'ihe ngaahi vahenga pea moe ngaahi siteiti.

‘Oku hoko ‘ae vahevahe fo’ou ‘afe?

Koe vahevahe fo’ou ‘oku fa’a hoko ia ‘ihe ta’u hili ‘ae tohi kakai. Koe ngaahi siteiti moe vahenga kehekehe ‘oku ‘iai pe ‘enau taimi ke ta fo’ou ai ‘ae ngaahi vahenga, ‘o makatu’unga ‘ihe taimi i na’e mai ai ‘ae fakamatala ki he tohi kakai pea ‘e fakahoko ‘ae tohi kakai hono hoko ‘afee. Koe tohi kakai fakamuimui na’e fakahoko ia ‘ihe ta’u 2020. Koe’uhi koe Covid-19, ‘oku tomui hono tuku mai ‘ehe Pule’anga ‘Amelika ‘ae ola ‘oe tohi kakai. Koe lahi ‘oe ngaahi siteiti moe vahevahe fo’ou fakafeitu’u ‘e toki fakahoko ia ‘ihe Fall ‘oe 2021 pea moe Spring ‘oe 2022.

‘OKU HOKO ‘IFE ‘ae vahevahe fo’ou pea kohai ‘oku ne fakahoko ‘ae tu’utu’uni koia?

Koe ngaahi siteiti moe pule’anga fakavahe (local government bodies) ‘oku nau faka’aonga’i ‘ae ngaahi vahenga ke fili ha nau kau fakafongia te nau vahevahe fo’ou kinautolu. ‘Ihe ngaahi siteiti lahi, koe siteiti pe pule’anga fakavahe ko ho nau fatongia ke fakahoko ‘ae vahevahe fo’ou. Koe fale alea faka siteiti ‘oku nau vahevahe fo’ou ki he congress pea moe state legislative mo hono ngaahi vahenga. Koe ngaahi pule’anga fakavahenga ‘oku nau vahevahe ‘e kinautolu ‘a ho nau vahenga. Koe ngaahi ni’ihi moe ngaahi feitu’u lokolo ‘e ni’ihi ‘oku nau faka’aonga’i ‘e kinautolu ha komisoni ke ne hoko atu ‘ae fatongia ‘oe vahevahe. Vakai ki ho’o pule’anga faka siteiti pe fakakolo ke ‘ilo’i ai pe ‘oku ‘ife, ‘afe, pea fefe ‘ae vahevahe fo’ou ‘i ho ‘elia, koe’uhi ‘e ‘iai hao le’o ‘ihe fokotu’utu’u ‘oku fai. [\[Appendix 2\]](#)

KOEHA ‘oku mahu’inga ai ke kau he vahevahe fo’ou?

‘Ihe ‘ete kau kakato pea te tokoni ke ngaue’i ‘ae founa ‘oe vahevahe fo’ou ‘oku ‘amanaki hoko ki he ngaahi feitu’u ‘oku ‘ikai ke fe’unga hono fakafongia’i, hange koe Native Hawaiians moe Ngaahi ‘Otu Motu Pasifiki (NHPI), te nau ma’u ‘ae faingamalie ke fili ha kau kaniteiti pea lava ke ‘iai ha nau le’o ke fakahoko atu ‘a ‘enau ngaahi fiema’u pea moe ngaahi me’a ‘oku nau tokanga ki ai. Koe ngaahi vahevahe fakafeitu’u ‘oku fa’a ta ia fakata’u 10, koe founa ngaue ko eni ‘oku ta’u lahi ‘a hono faka’aonga’i ‘ihe fakafongia ‘oe ngaahi komiuniti.

‘E LAVA fefe keu kau atu ki ai?

Ko hono fakatahataha'i 'oe kakai 'oku tatau ho nau 'ulungaanga moe ngaahi me'a 'oku nau hoha'a ki ai ke nau fakatahataha ki he feitu'u ki ai ke toe malohi ange ai ho nau le'o 'i hono talaki 'a 'enau ngaahi fiema'u. Koe ngaahi sitepu ke fakatahataha 'o kau ki hono vahevahe 'oe ngaahi feitu'u 'oku tatau pe ia moe ngaahi sitepu 'oku fakahoko ke fakakau ho le'o 'ihe pule'anga.

AKO 'AE NGAHI TU'UTU'UNI

- Mahino'i 'ae ngaahi tefito'i tu'utu'uni moe fakakaukau fekau'aki moe vahevahe fo'ou.
- Koe ngaahi tu'utu'uni moe 'uhinga 'oku faka'aonga'i 'e kehekehe 'o fakatatau ki he ngaahi siteiti kehekehe pea moe ngaahi levolo 'oe pule'anga.

FOKOTU'UTU'U HO KOMIUNITI

- Kumi ha fa'ahinga kakai pe ngaahi kautaha 'oku nau fakakaukau mo loto tatau ki he vahevahe fo'ou, tautautefito kia tekinautolu 'oku mou 'inasi taha 'i ho'o ngaahi fakakaukau.
- Fokotu'u ha falukunga kakai 'oku 'iai 'enau fokotu'utu'u pe fakakaukau. Koe vahevahe fo'ou 'e lava pe ko ha me'a 'e to kehekehe 'ae ngaahi fakakaukau, pea 'e lava pe 'ae ngaahi kulupu ke mio'i pea ke hoko ha loto moveuveu 'o 'ikai faai taha.

FAKAMA'ALA'ALA HO'O NGAHI TAUMU'A

- Koeha 'ae ngaahi fokotu'utu'u 'oku ke tokanga ki ai mo ho ngaahi kaunga'api?
- Koeha 'ae levolo 'oe pule'anga 'oku ne fakafepaki 'ae ngaahi 'isiu ko ia?
- 'Oku ke loto ke feinga'i ha komiuniti 'oku nau loto mo fie ngaue fakataha pe koe mape'i kakato ha'o ngaahi palani?
 - Koe komiuniti 'oku nau loto tatau, koe kulupu ia 'oku 'inasi taha 'ihe ngaahi fakakaukau moe to'onga. Teke lava pe ke fakamatala ki he toko taha ta mape 'ae feitu'u 'oku 'iai ho komiuniti pea fokotu'u atu ke tuku pe he feitu'u 'oku 'iai pe tuku fakataha moe ngaahi komiuniti 'oku nau to'onga tatau pe fai tatau moho komiuniti.
 - Teke lava pe ngaue mo ha ngaahi komiuniti fakatahataha ke fa'u ai ha vahenga 'o hange koia 'oku ke kau ai pea ke kole kihe toko taha ta mape ke ta ha mape 'oku hange pe ko ho komiuniti.
- 'Oku anga fefe 'ae liliu 'ae ngaahi mape 'o tokoni atu ki ho'o taumu'a?

‘E LAVA fefe keu kau atu ki ai?

FAKAMATALA ‘AE ‘UHINGA ‘O HO KOMIUNITI PE ‘E FAKAMATALA IA ‘E HATAHA KEHE

- Fakakau’i ‘a ho kaunga’api pe koe komiuniti fakatahataha ke nau fa’u ha ngaahi fakamatala ke vahevahe moe kau ta mape.
- Tanaki ‘ae ngaahi talanoa totonu mei he komiuniti ‘oku fekau’aki moe me’a ‘oku fai ki ai ‘ae feinga.

FAKAMO’ONI KI HA NGAHI FAKAMATALA ‘OKU FAKAHOKO ‘I FALE HOPO, PE KOHA KOMITI KUO FILI KE NAU FAKAMA’OPO’OPO ‘AE NGAHI FAKAMATALA.

- Fakatotolo ‘ae vahevahe fo’ou ‘oku ‘amanaki ke fakahoko ‘ihe ‘elia ‘oku ke nofo ai: pea kohai ‘oku ne fai ‘ae tu’utu’uni fekau’aki moe mape ‘oku ta, ‘e fai ‘ae ngaahi fakamatala (hearings) moe ngaahi fakaha ‘ae taimi ‘oku ‘osi ai ‘afe, koe ha ‘ae ngaahi tu’utu’uni fekau’aki moe fakamatala fakamo’oni.
- ‘Omai ha ngaahi fakamo’oni mei ho komiuniti (koe ‘ene lahi ange ‘ae ngaahi fakamatala, ko ‘ene lelei ange ia) ki he kau ta mape ‘oe vahevahe fo’ou.
- Fakaha mai ‘ae ngaahi mape, ngaahi fakamatala ki he komiuniti, pea moe ngaahi talanoa totonu ‘oe komiuniti.

TAUKAPO MA’A HO KOMIUNITI

- Ko ho’o founga fai ‘e kehe ‘o fakafalala pe kohai ‘oku ne fai ‘ae ta mape (kakai ‘oku nau taukei mo ‘ilo ki he lao, koe komisiona mavahe ‘oku tu’u ‘ataa pe, etc.)
- Mahino kiate koe ‘ae puipuitu’a ‘oe fakakaukau ‘akinautolu ‘oku nau fakaha loto ke fakahoko ‘ae ngaahi fakakaukau ni.

Koe Ngaahi Tefito'i Lao 'oe Vahevahe Fo'ou

Vakai Fakakatoa

'Oku lahi 'ae ngaahi founa ke ta ai ha mape 'oe vahenga, ka 'oku totonu ke muimui 'ae kau ta mape ki ha ngaahi tu'utu'uni. Koe ngaahi tu'utu'uni 'oku ne fakatonutonu 'ae vahevahe fo'ou 'oku fakafo ia 'ehe ngaahi founa ngaue fatungamotu'a, ngaahi tu'utu'uni 'ae fakamaau, pea moe ngaahi me'a ne 'osi fakapaasi ia he ngaahi siteiti pea moe ngaahi pule'anga fakakolo. Koe ngaahi lao 'e ni'ihiki ki he vahevahe fo'ou koe "toko taha, fili 'e taha" pea koe lao kihe Fili (Voting Rights Act) 'oku pau ke muimui'i. Koe ngaahi lao 'e ni'ihiki 'oku lava ke liliu, tuku kehe kapau kuo faka'ilonga'i pau koe lao 'oku totonu ke faka'aonga'i 'ehe tu'utu'uni 'ae Lao 'oe kolo. Ko 'ene mahino koia 'ae ngaahi tu'utu'uni 'oku fai 'e ho'o pule'anga fakakolo 'e lava ke tokoni kiate koe ke 'iai hao le'o 'ihe ngaue 'oku fakahoko.

Koe ngaahi me'a 'oku fiema'u fekau'aki moe Vahevahe fo'ou

1. Toko lahi tatau 'ae kakai – Koe vahenga kotoa pe 'oku totonu ke toko lahi tatau. Koe tala koia "toko taha, fili 'e taha" koe makatu'unga ia 'oe 'etau temokalati, pea 'oku fakapapau'i ia 'ehe Konisitutone 'o 'Amelika. 'Oku 'uhinga ia koe tangata'i pe fefine'i fonua 'oku totonu ke tatau ho nau mahu'inga.
2. Koe Lao 'oe Fili (the Voting Rights Act) – 'Oku lave 'ae lao ko eni ki he hisitolia 'oe filifili manako 'oku fehangahangai moe kakai lanu 'aki hano malu'i kinautolu lolotonga 'ae sitepu kotoa 'oe fili, kau ai moe ta mape. 'Ihe vahevahe fo'ou, koe Lao ki he Totonu ke Fili 'oku ne malu'i 'ae ngaahi komiuniti ni ke nau lava 'o fili 'ae kau kaniteiti 'oku nau loto ke fili.

Koe fili Vahevahe Fo'ou 'oku fa'a faka'aonga'i

'Oku lahi 'ae ngaahi fiema'u ke vahevahe fo'ou pea 'oku fa'a faka'aonga'i ia 'ihe ngaahi siteiti pea moe pule'anga fakakolo. 'Oku 'ikai ke mahu'inga ange 'ae ngaahi vahevahe ko eni 'ihe ngaahi vahevahe koia 'oku fakaha atu 'i 'olunga.

- Malu'i 'ae ngaahi komiuniti kaungaa 'api 'oku taha pe tatau 'ae me'a 'oku nau tokanga ki ai – Koe ngaahi komiuniti 'oku fai ki ai 'ae tokanga koe taha ia ha me'a'oku tu'u fakatahataha, pe ha kulupu 'o ha kakai 'oku nau nofo fakataha 'iha vahenga. Ngaahi tu'utu'uni ko eni koe taha ia ha me'a ngaue mahu'inga ma'ae komiuniti ke malu'i 'ae ma'uma'uluta 'ae nofo fakataha 'ae komiuniti. Ko hono tanaki 'oe ngaahi talanoa moe fakataataa 'oe hisitolia 'o hono fakaehaua'i kinautolu pea ma'u foki moe ngaahi fakamo'oni ke poupou ki hono fakahoko 'oe Lao ki he Totonu ke Fili, ki he kaha'u. (Vakai ki lalo ki he ngaahi fakaikiiki 'oe fakamatala ki he ngaahi komiuniti 'oku fai ki ai 'ae talanoa.)
- 'Ai ke ma'opo'opo – Koe ma'opo'opo 'oku 'uhinga ia ki he fo 'oe komiuniti. 'Oku fakamatala'i ai 'ae ngaahi fakangatangata 'oku ta mahino pea mo ma'opo'opo., tuku kehe 'okapau 'oku 'iai ha ngaahi 'uhinga lelei, 'o hange koe talangofua ki he tu'utu'uni 'ae VRA, ke malu'i ai 'ae ngaahi komiuniti 'oku fai ki ai 'ae fakamatala, pe ko hono muimui'i 'ae fakangatangata pe 'a takai 'oku fo kehe, hange koe fakangatangata 'oe kolo pe vaitafe.
- 'Ai ke fepikitaki – Koe fepikitaki 'oku 'uhinga ia kihe tapa 'o ha vahenga koe fo'i laine pe 'e taha, 'oku lele 'ikai ke toe piko'i holo.
- Muimui'i 'ae vahevahe fakapolitikale pe koe vahevahe fakaenatula – 'Oku 'uhinga eni ki he ngaahi mape 'oku ne fakasi'isi'i 'ae mavahevahe 'ae ngaahi kolo moe kauniti, pe ko ha kolosi 'ihe fakangatangata fakaenatula pe koe fakakolo (hange koe vaitafe, mo'unga, hala (highways), etc.)
- Faka'apa'apa'i 'ae ngaahi vahevahe fakalao kuo 'osi tu'u – 'Oku 'uhinga eni ke ta ha ngaahi vahenga fo'ou 'ihe founa 'oku ofi taha ki he ngaahi laine koe kuo 'osi taa ke fakatolonga 'ae ngaahi uho 'oe ngaahi vahenga ne 'osi tu'u.
- Faka'apa'apa'i hoku fatongia – Koe ngaahi vahenga fo'ou 'oku kau ai 'ae fale 'oku toko taha 'oku fo'ou mai ki he fatongia.
- Ma'u 'ae Ngaahi Taumu'a Fakapolitikale – Neongo koe siteiti moe ngaahi vahenga ne lava pe ke ta 'i ha ngaahi 'uhinga fakapolitikale, hange ko hono fakapapau'i 'ae ikuna ha paati fakapolitikale 'e taha 'iha paati 'e taha. Neongo 'oku 'ikai ke fakamatala mahino mai; ka 'oku fa'a lau pe ia koe vahevahe fakatatau ki he fiema'u 'ae fatongia tukufakaholo fekau'aki moe fatongia 'oe vahevahe fo'ou.

Komiuniti 'oe kakai 'oku tatau 'enau fakakaukau

Koe komiuniti 'oku nau fakakaukau tatau, pe ko ha kulupu 'o ha kakai 'oku nau tokanga ki ha ngaahi me'a tatau pea 'e 'aonga kia tekinautolu ke nau kau kiha 'iuniti pe 'e taha. Koe founa eni ki ha komiuniti ke talaki 'a hono talanoa, 'ae ngaahi me'a 'oku vahevahe mo 'inasi ai 'ae ngaahi kaungaa'api, pea makehe ai 'o hono fakafehoanaki moe ngaahi komiuniti makehe. 'Oku fakamatala'i kinautolu 'ehe kau memipa 'oe komiuniti koia.

Koeha e me'a 'oku mahu'iga ai 'ae komiuniti ko eni?

Ko hono fakatahataha'i 'oe ngaahi komiuniti 'oku nau loto tatau 'oku maatu'aki mahu'inga 'aupito fekau'aki moe vahevahe fo'ou. 'Oku mahu'inga makehe foki ki he ngaahi komiuniti koia na'e 'ikai ke fakakau'i 'ihe fokotu'utu'u fakapolitikale. Koe taimi koia 'oku tuku kakato ai ha komiuniti 'iha vahenga, 'e lava ke fili ha kau kaniteiti ke nau tokanga ki he ngaahi me'a 'oku nau fiema'u. Ko 'ete tu'u atu koia ke fakamatala'i hoto komiuniti pea vahevahe ki he kau ta mape 'oku mahu'inga. Koe kau memipa 'oe komiuniti te nau lava ke fakamatala'i 'a ho nau ngaahi komiuniti 'aki hano talaki ha ngaahi talanoa pea fakamatala 'ae ngaahi me'a 'oku nau tokanga ki ai ki he kau ta mape. Kapau he'ikai ke fakahoko eni koe kakai makehe 'oku 'ikai ke nau mahu'inga'ia 'ia tekinautolu, te nau fakamatala'i 'ekinautolu 'ae ngaahi komiuniti.

Teu fakamatala'i fefe 'ae Komiuniti 'oku nau loto mo tui tatau?

Ko e Komiuniti 'oku nau loto mo tui tatau (community of Interest) 'oku lava ke fakamatala'i kinautolu 'ihe founa kehekehe. Koe Fa'ahinga kakai moe Matakali 'oku lava kena kau ki hono fakamatala'i 'ae komiuniti; ka he'ikai ke ngaue'aki pe ia ke fai e fakamatala. Koe kakai nofo he komiuniti 'e lava pe ke nau kainga koe'uhi ko ho nau tupu'anga, hisitolia, pe lea. Koe ngaahi Komiuniti ko eni 'oku nau fakamatala'i pe kinautolu ke tupu ai ha talanoa 'oku taha pe. 'E lava pe ke fakamatala'i kinautolu 'aki ha ngaahi mape mo ha ngaahi fakamatala pea mo talaki 'ae ngaahi talanoa 'oe komiuniti. Koe fakafetau mo'oni 'oku 'iai 'ae ngaahi talanoa pea moe data pe sitesitika. Neongo 'oku 'ikai ha founa totonu ia ke fakamatala'i 'aki 'ae Community of Interest, koe ngaahi me'a ko eni 'oku tu'u 'i lalo 'e tokoni pe ia ki hono fakamahino'i.

Ngaahi fakamo'oni fakafo'ituitui

Koe ngaahi talanoa fakafo'ituitui 'oku mahu'inga 'aupito. Kumi ha kau memipa 'oku loto ke vahevahe 'enau ngaahi fakataataa 'oe ngaahi me'a koia 'oku vahevahe mai pea moe ha 'ae ngaahi me'a 'oku ne 'ai ho komiuniti ke makehe. Fakakaukau'i ha'o hanga 'o fakamatala'i ho komiuniti ki ha taha 'oku 'a'ahi mai mei ha komiuniti kehe. 'Oku kau fakataha ho komiuniti ke faka'ilonga pe fakamanatu ha ngaahi me'a tukufakaholo, hange koe ngaahi katoanga 'oku fakahoko pe 'ihe ngaahi hala pe ko ha ngaahi laka? 'Oku 'iai ha ngaahi feitu'u mahu'inga 'oku fakatahataha ki ai ho komiuniti, hange koe paaka pe senita fakakomiuniti? Koe ha 'ae hisitolia ki he fuofua fakatahataha 'a ho komiuniti?

Ngaahi fakamatala kuo hiki pe lekooti

Ko ha lekooti ne hiki 'e lava pe ke faka'aonga'i ke tala 'ae talanoa 'oe komiuniti. Fakamatala'i pe koe ha 'ae me'a 'oku ne fakafetu'utaki 'ae kakai, pea koe ha 'oku mahu'inga ai ke tauhi fakataha. Koe 'iai pe ha faingamalie pea tanaki mai moe ngaahi sitesitiki ke ne pou pou ki he ngaahi fakamo'oni, kau ai 'ae ngaahi lekooti (data) 'oe ngaahi levolo kehekehe 'oe ako, toko lahi 'oe kakai ne lava 'enau ako, koe ha e lahi 'oe pa'anga 'oku ma'u 'ehe famili/'api, koe ha 'ae tu'unga 'oe masiva, lava ke faka'aonga'i 'ae tekinolosia, koe ngaahi 'api 'e fiha 'oku ma'u 'ene kakai 'oe komiuniti, 'ikai faka'aonga'i 'ae lea 'oku ngaue'aki 'ehe toko lahi 'oe komiuniti, toko fiha e kakai kuo 'osi lesisita ke fili, etc.'E ma'u 'ae fakamatala ko eni mei he Tohi Kakai 'a 'Amelika (U.S. Census Bureau), ngaahi 'univesiti, ngaahi pule'anga fakakolo, pea mo ha toe fa'ahinga lekooti kehe pe.

Ngaahi Me'a Fekau'aki moe Komiuniti

Koe taimi 'e ni'ihii 'oku kau 'ae komiuniti ki he feinga ke Vahevahe Fo'ou he 'oku nau ongo'i koe ngaahi me'a fekau'aki mo kinautolu 'oku 'ikai fai hano tokangaekina 'e honau kau fakafofonga. Ko hono fakamatala'i 'oe ngaahi me'a koia 'oku 'aonga kapau 'e tanaki pea lekooti pea 'oku tokoni ia ki hono fakamahino 'ae mahu'inga hono fili 'ae fakafofonga 'oku mahino kia tekinautolu pea nau ngaue ki he ngaahi fiema'u 'ae komiuniti. Kuo fakatahataha mai ho komiuniti ke nau ngaue fakataha ki ha ngaahi fiema'u mahu'inga hange koe ngaahi ako 'oku lelei ange, ngaahi hala, pe koe senita mo'ui lelei 'ihe ngaahi auloto, pe kaunga'api 'oku ke nofo ai? Kuo ke fai ha ngaue ke 'ilo'i pe tokoni'i ai ho komiuniti 'o hange koe fakamahino ha 'aho malolo pe koe fakamanatu ha me'a na'e hoko 'ihe hisitolia?

Ngaahi mape fakangatangata (boundary maps)

Ta ha mape 'o ho komiuniti pe auloto 'oku ke nofo ai pea pehe foki ki ho komiuniti. Fakahingoa 'ae ngaahi hala pea mo ha ngaahi me'a makehe 'oku 'iloa he feitu'u ko eni. 'E lava pe ke kau heni ha ngaahi faka'ilonga pe matanga 'oe kolo, ngaahi fai'anga fakataha, kau ai 'ae ngaahi 'ofisi 'oku tokoni ki he kakai, senitaa 'oe komiuniti, senitaa 'oku 'iai 'ae ngaahi falekoloa, ako, fai'anga lotu. 'Oku tokoni lelei foki ke 'iai ha hingoa 'oe kautaha ngaue fakakomiuniti ke kau ia ki hono fakamanatu 'ae 'uhinga 'oku makehe ai komiuniti. Faka'aonga'i 'ae Mape Google pe ko ha ngaahi feitu'u ta mape ke fa'u pe kamata mei ai 'a hono ta 'oe mape. Koe ngaahi mape pepa koia hange koia 'oku ma'u mei he AAA 'e 'aonga ki hano ta 'oe ngaahi mape.

Koe ngaahi me'a koia kuo tatanaki 'e lava ke fakaha ia 'iha fakataha lahi pe koha fakataha moe kau fa'u lao ke tu'uaki 'ae mahu'inga 'o hono tauhi ke tu'u fakataha 'ae komiuniti. Ko hono langa mo tanaki koia 'oe ngaahi fakamatala 'oe komiuniti 'e 'aonga lahi ia 'o toe laka atu ia 'i he feinga ko eni ke fakahoko 'ae vahevahe fo'ou. 'E lava pe foki ke faka'aonga'i kihe ngaahi fokotu'utu'u 'oe kaha'u, 'i hono tu'uaki moe langa hake ha ngaahi kulupu ngaue fakataha. 'Ikai ke ngata ai ka ko hono tuku koia 'oe ngaahi fakamatala ke 'ataa ki ai 'ae toko taha kotoa pe, 'e lava ke makatu'unga ai ha ngaahi faka'ilo ke fakafehu'i 'ae ngaahi mape fo'ou 'oe Vahevahe Fo'ou.

Kapau 'oku ke toe fiema'u ha ngaahi fakamatala 'oku fakaikiiki fekau'aki moe founga 'oe Vahevahe Fo'ou, kataki ka ke vakai'i 'ae ngaahi fakamatala 'i lalo ('aia 'oku ma'u mei ai 'ae ngaahi fakamatala kuo tu'u atu).

Koe mafai 'oe Ngaahi Laine : Ko hono 'ai 'oe Vahevahe Fo'ou ke 'Aonga kia tekitautilu (Asian Americans Advancing Justice | AAJC, MALDEF Mexican American Legal Defense and Educational Fund), – koe fakahinohino ki he Vahevahe Fo'ou, 'oku fakataumu'a ia ki he kakai 'Uli'uli, Latino, moe 'Esia 'Amelika, pea pehe foki ki he ngaahi komiuniti 'oku 'ikai ke tokangaekina, ke fakakau'i kinautolu 'ihe liliu 'oku hoko.

A General Redistricting Guide (MALDEF, Common Cause & State Voices) – koe ngaahi pepa eni 'oku lekooti mo tauhi ai 'ae mo'oni 'oe ngaue na'e fakahoko pea 'oku hoko ia koe fakahinohino ki he Vahevahe Fo'ou.